

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 4.3.2009

KOM(2009) 114 v konečnom znení

OZNÁMENIE PRE JARNÉ ZASADNUTIE EURÓPSKEJ RADY

Stimuly na oživenie hospodárstva v Európe

ČASŤ 1

OZNÁMENIE PRE JARNÉ ZASADNUTIE EURÓPSKEJ RADY

Stimuly na oživenie hospodárstva v Európe

1. Úvod

Za posledných šesť mesiacov zažila Európa tlaky spôsobené celosvetovou hospodárskou krízou, ktoré nemajú obdobu. EÚ tak vystavila skúške svoju odolnosť a schopnosť rýchlej reakcie. Situácia si zároveň vyžiadala užšiu koordináciu a posilnenie solidarity medzi 27 členskými štátmi. Na jeseň minulého roka prijala EÚ opatrenia, ktoré boli nevyhnutné na zabránenie zrútenia finančných trhov. V decembri EÚ odsúhlasila zavedenie Plánu hospodárskej obnovy Európy (EERP), ktorého cieľom je zastaviť pokles hospodárstva a vytvoriť predpoklady pre jeho rast. Komisia a členské štáty reagovali pozitívne na potrebu prijať opatrenia zamerané na riešenie krízy a na prípravu hospodárskej obnovy.

V súčasnej fáze implementácie týchto opatrení možno pociťovať potrebu užšej koordinácie na dosiahnutie maximálneho pozitívneho cezhraničného vplyvu týchto opatrení. Účelom tohto oznámenia je stanoviť ďalšie kroky na riešenie tejto krízy a nasmerovať EÚ na cestu obnovy. Oznámenie obsahuje ambiciózny program reformy finančného sektora a prináša prehľad opatrení prijatých v záujme udržania dopytu, podpory investícií a zachovania alebo tvorby pracovných miest. Zároveň stanovuje plán prípravy na samit o zamestnanosti, ktorý sa bude konať v máji. Interné úsilie EÚ je v tomto oznámení prezentované v širšom kontexte nadchádzajúceho samitu G-20, na ktorom by mala EÚ predložiť ambiciózny plán reformy medzinárodného systému finančného riadenia.

Neustále oslabovanie svetového hospodárstva, klesajúci dopyt a znižovanie zamestnanosti postihuje podniky, rodiny a verejnosť v rámci celej EÚ. Dôvera vo finančný sektor je naďalej veľmi krehká. Vynárajú sa nové problematické oblasti, ktoré si vyžadujú koordinovaný postup. Očistenie bankového systému je predpokladom pre návrat k bežným úverovým podmienkam. Na dosiahnutie obnovy, ktorá si bude vyžadovať určitý čas, je potrebné vynaložiť maximálne úsilie.

Stabilizácia finančných trhov ešte nedokázala odstrániť úverovú krízu a obnoviť poskytovanie úverov spoločnostiam a domácnostiam. Práve z tohto dôvodu si musí EÚ udržať tempo reforiem finančného sektora, implementovať reformy v oblasti regulácie a lepšie zosúladiť režim dohľadu so súčasnou cezhraničnou realitou.

Pokiaľ sa nevyrieši otázka nedostatočného poskytovania úverov, úsilie vynaložené na zvýšenie dopytu a posilnenie dôvery spotrebiteľov neprinesie želané výsledky. Začalo sa s implementáciou balíka stimulov odsúhlasených v rámci plánu obnovy, ktorý bol prijatý v decembri minulého roka. Hoci sa pozitívny účinok na hospodárstve prejaví až po určitom čase, rozsiahly finančný balík (približne 3,3 % HDP EÚ alebo viac ako 400 mld. EUR) prinesie nové investície, podporí zamestnancov a ich rodiny a zvýši dopyt. Okrem toho sa prijímajú aj opatrenia súvisiace s dlhodobými cieľmi konkurencieschopného a dlhodobo udržateľného hospodárstva EÚ, ktoré sú stanovené v Lisabonskej stratégii pre rast a zamestnanosť. Takýmto spôsobom sa zabezpečí nielen bezprostredná reakcia EÚ na hospodársky pokles, ale vytvoria sa aj predpoklady na maximálne využitie nových hospodárskych príležitostí.

Kríza sa medzičasom rozšírila aj na pracovný trh. Je nevyhnutné zamerať sa na ciele opatrenia, ktoré by zmiernili negatívne dosahy na jednotlivcov a zabránili strate kvalifikovanej pracovnej sily. Je možné a zároveň potrebné prijať kroky zamerané na udržanie zamestnanosti v čase hospodárskeho poklesu a na rozvíjanie kreatívnych riešení v oblasti neustáleho zvyšovania kvalifikačnej úrovne zamestnancov.

Keďže ide o celosvetovú krízu, hospodárska obnova bude zavŕšená až vtedy, keď hlavní aktéri svetového hospodárstva opäť zaznamenajú rast a budú opäť spolu obchodovať. Kroky prijaté na úrovni EÚ boli pre našich partnerov vo svete inšpiráciou a prispeli k dosiahnutiu konsenzu, pokiaľ ide o postupy, ktoré by sa mali na nadchádzajúcom stretnutí G-20 v Londýne premeniť na konkrétne opatrenia.

S prehĺbovaním krízy narastá význam európskej dimenzie. Jednotný trh bol základom a motorom hospodárskeho rastu EÚ za posledných 15 rokov, ktorý prispel k vytvoreniu miliónov pracovných miest a posilnil konkurencieschopnosť a výkonnosť Európy. Prispel k bezprecedentnému prepojeniu hospodárskych subjektov, keďže nikdy predtým neboli obchodníci, dodávatelia, výrobcovia a spotrebitelia tak úzko vzájomne prepojení. Všetky členské štáty vstupujú do vzájomných obchodných vzťahov oveľa častejšie ako so zvyškom sveta. Najlepším spôsobom oživenia hospodárstva je preto spolupráca vychádzajúca z toto vzájomného prepojenia a zabránenie akýmkoľvek pokusom obmedziť vplyv opatrení zameraných na obnovu.

Z tohto dôvodu sa mimoriadny význam kladie na koordináciu. Hoci sú sociálne a hospodárske pomery v jednotlivých členských štátoch rozličné, každý z nich disponuje širokou škálou prostriedkov, ktoré im umožňujú reagovať na ich konkrétnu situáciu. Účinok týchto prostriedkov sa zvýši za predpokladu, že sa využijú v jasne definovanom rámci EÚ. Opatrenia jednotlivých krajín zamerané na zvýšenie dopytu budú mať napríklad pozitívny cezhraničný vplyv na tovary a služby v iných členských štátoch a prispedia k oživeniu Európy ako celku.

Z dlhodobého hľadiska disponuje EÚ obrovskými výhodami. Udrzaním si silnej pozície na svetových vývozných trhoch EÚ preukázala svoju konkurencieschopnosť v čase globalizácie. EÚ disponuje vysokokvalifikovanou pracovnou silou a sociálnymi modelmi, ktoré sú v čase extrémneho tlaku mimoriadne cenné a vďaka ktorým je možné poskytnúť ochranu najzraniteľnejším vrstvám obyvateľstva. EÚ má mimoriadne dobrú východiskovú pozíciu na prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo a na zvládnutie technologickej výzvy súvisiacej s problematikou zmeny klímy. Spoločný postup pri riešení krízy v duchu solidarity je najlepším spôsobom, ako môže Európa ťažiť z týchto výhod v záujme zastavenia hospodárskeho poklesu a oživenia hospodárskeho rastu.

2. OBNOVENIE A UDRŽANIE STABILNÉHO A SPOLAHLIVÉHO FINANČNÉHO SYSTÉMU

2.1. Obnovenie dôvery a poskytovania úverov

Stabilný finančný sektor je základným predpokladom udržateľnej obnovy. Koordinované kroky prijaté európskymi krajinami na jeseň minulého roka v oblasti rekapitalizácie a zaistenia bánk v rámci EÚ zabránili zrúteniu európskeho bankového sektora a pomohli obnoviť čiastočnú likviditu na medzibankových trhoch.

Teraz je dôležité dbať na to, aby došlo k účinnej implementácii balíka na podporu finančného sektora. Príslušné orgány krajiny pôvodu finančnej inštitúcie s cezhraničnou pôsobnosťou, ako aj orgány krajiny prijímajúcej túto finančnú inštitúciu, výrazne prejavujú spoločný

záujem o zachovanie makro-finančnej stability prostredníctvom zabezpečenia financovania a stability lokálnych bankových systémov, ako aj dodržiavania zásady voľného pohybu kapitálu.

Komisia predstavila viaceré legislatívne návrhy na zlepšenie ochrany vkladateľov, zvýšenie dôveryhodnosti úverových ratingov, nasmerovanie stimulov na trhy pre sekuritizáciu a na posilnenie stability bánk a poisťovacích spoločností a dohľadu nad nimi. Rýchlo boli odsúhlasené úpravy účtovných pravidiel s cieľom poskytnúť európskym finančným inštitúciám rovnaké podmienky, aké majú ich medzinárodní konkurenti. Tieto opatrenia by mali prispieť k vybudovaniu silnejšieho a spoľahlivejšieho systému v budúcnosti.

Dôvera v bankový sektor zostáva aj naďalej nízka. Banky a iní finanční aktéri sa ešte stále nachádzajú vo fáze znižovania pákového efektu (deleveraging) a nepodarilo sa im ani nájsť cestu späť k ich bežným úlohám na trhoch pre privátnu a korporátnu klientelu. Naďalej si zachovávajú veľmi reštriktívny postoj k poskytovaniu úverov. Najvyššou prioritou je teda opätovné uvoľnenie úverových tokov pre reálne hospodárstvo, ktoré by zabránilo ďalšiemu znižovaniu hospodárskeho rastu.

Nadišiel čas konať a prelomiť začarovaný kruh klesajúcej dôvery a neochoty poskytovať úvery. V niektorých prípadoch si to bude vyžadovať zásahy priamo na strane aktív súvahy bánk, čím sa skoncuje s neistotou, pokiaľ ide o ohodnotenie a zisťovanie budúcich strát. S cieľom obnoviť dôveru v bankový sektor ako celok by mali banky so znehodnotenými aktívami zverejniť príslušným orgánom rozsah týchto aktív.

Vychádzajúc z už uverejnených usmernení o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci na opatrenia na podporu a rekapitalizáciu finančných inštitúcií¹ predložila Komisia ďalšie oznámenie² s cieľom pomôcť členským štátom pri navrhovaní opatrení zameraných na zaobchádzanie so znehodnotenými aktívami. K navrhovaným riešeniam patrí nákup zo strany štátu, štátne záruky, swapy alebo hybridné nástroje. Je na členských štátoch, aby rozhodli, či a ako tieto nástroje využijú. Spoločný a koordinovaný európsky rámec založený na zásade transparentnosti, sprístupňovania informácií, ohodnotenia a rozdelenia bremena prispeje k tomu, aby sa zabezpečila maximálna účinnosť opatrení na ochranu aktív.

Uvedený rámec zabezpečí rovnaké rámcové podmienky medzi bankami, uľahčí dodržiavanie pravidiel štátnej pomoci a obmedzí vplyv na verejné financie a zároveň pripraví nevyhnutnú reštrukturalizáciu sektora. Komisia čoskoro predloží podrobnejšie usmernenia, v ktorých predstaví svoj postoj k posudzovaniu plánov reštrukturalizácie a životaschopnosti jednotlivých bánk na základe pravidiel štátnej pomoci. Jednotlivé prípady sa budú posudzovať osobitne, pričom sa zohľadní celková výška pomoci poskytnutá formou rekapitalizácie, záruk alebo ochrany aktív, aby sa zabezpečila dlhodobá životaschopnosť a návrat európskeho bankového sektora k bežnému fungovaniu.

Na zlepšenie úverových podmienok poskytla Európska centrálna banka (ECB) spolu s ďalšími centrálnymi bankami značnú likviditu. Došlo k zníženiu úrokových sadzieb a podľa vyjadrení ECB by mohol existovať ešte priestor na ďalšie zníženie. Možno očakávať, že finančné stimuly prinesú zvýšený dopyt po úveroch a zároveň zvýšia dôveryhodnosť bánk a ochotu poskytovať úvery. Úverové toky by sa preto mali v najbližších mesiacoch veľmi dôsledne monitorovať, aby sa zaistilo, že rozsiahle zásahy štátu vo finančnom sektore prinesú európskym domácnostiam a podnikom skutočnú úľavu.

¹ Ú. v. EÚ C 270, 25.10.2008, s. 8 a Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2009, s. 2.

² K(2009) 1345 (zatiaľ neuverejnené).

2.2. Zodpovedné a spoľahlivé finančné trhy v budúcnosti

Kríza odhalila v súčasnom riadení európskych a medzinárodných finančných trhov riziká, ktoré sa ukázali ako skutočné a systémové v časoch vážnej turbulencie. Bezprecedentné opatrenia prijaté na obnovenie stability sektora musia zodpovedať dôkladnej reforme na odstránenie známych nedostatkov, zistenie a predchádzanie výskytu nových zraniteľných situácií v budúcnosti. Európske podniky a občania musia dôverovať finančným inštitúciám ako partnerom, ktorí premieňajú ich vklady na investície, čo je veľmi dôležité pre dlhodobé zdravé hospodárstvo. Dohľad nad trhom a presadzovanie zmluvnej a obchodnej praxe bude zohrávať dôležitú úlohu pri obnove dôvery spotrebiteľov v retailové bankovníctvo.

Počas roka 2009 Komisia navrhne ambicióznú reformu európskeho finančného systému, ktorá je stanovená ďalej v texte a podrobnosti v nej sú uvedené v prílohe I. Reforma bude stanovovať jasné smerovanie EÚ, ktorá bude viesť a formovať proces globálnej zmeny najmä prostredníctvom činnosti krajín G-20. Komisia bude zároveň aj naďalej v rámci uplatňovania platných usmernení štátnej pomoci uplatňovať rámec pre naliehavú pomoc na záchranu, ako aj dlhodobú obnovu životaschopnosti.

Reforma zabezpečí, aby všetci príslušní účastníci a všetky druhy finančného nástroja boli predmetom primeranej regulácie a dohľadu. Reforma vychádza z takých hodnôt, ako je zodpovednosť, integrita, transparentnosť a súdržnosť.

Minulý rok v novembri Komisia poverila skupinu na vysokej úrovni, ktorej predsedal pán Jacques De Larosiére, aby predložila odporúčania pre túto reformu osobitne zamerané na dohľad. Komisia víta správu predloženú dňa 25. februára 2009 a súhlasí s výsledkami analýzy o príčinách finančnej krízy, ktorú predložila skupina. 31 odporúčaní skupiny ponúka komplexný rad konkrétnych riešení pre opravné opatrenia pre reguláciu, dohľad a globálny finančný systém.

Mnohé z odporúčaní skupiny pre regulačnú nápravu prispievajú k rastúcemu konsenzu v súvislosti s tým, kde je potrebné vykonať zmeny, zohľadňujúc pritom otázky zo strany kľúčových aktérov, ako aj Európskeho parlamentu. Komisia už prijala konkrétne iniciatívy v oblastiach akými sú ratingové agentúry; poisťovníctvo; revízia kapitálových požiadaviek podľa Basel II; sekuritizované produkty; účtovné pravidlá „mark to market“ a riešenie procyklickosti regulačných opatrení. Zástupcovia odvetvia súhlasili so žiadosťou Komisie presunúť, do 31. júla 2009, swapy na kreditné zlyhanie, pokiaľ ide o európske subjekty a indexy do centrálnej zúčtovacej platformy, ktorá bude zriadená, regulovaná a bude predmetom dohľadu v Európe. Návrhy Komisie v ďalších oblastiach ako napr. regulácia hedžingových fondov a iných nebankových investičných aktérov, transparentnosť derivátových trhov a zlepšené účtovné pravidlá budú predložené prednostne počas nadchádzajúcich mesiacov.

Mimoriadny význam má odporúčanie skupiny týkajúce sa potreby harmonizovaného kľúčového súboru noriem, ktorý by sa uplatňoval v celej EÚ. Hlavné rozdiely vo vnútroštátnych právnych predpisoch vyplývajúce z výnimiek, odchýliek, doplnení prijatých na vnútroštátnej úrovni alebo nejednoznačností v súčasných smerniciach by sa mali identifikovať a odstrániť. Komisia v tomto zmysle preto začne významnú novú iniciatívu. Zistenia skupiny v súvislosti s pravidlami o sankciách takisto poukazujú na potrebu nového podnetu v tejto oblasti.

V oblasti dohľadu zaostávajú modely dohľadu na vnútroštátnom základe za vývojom trhu, keď stále viac bánk a poisťovacích spoločností prevádzkuje svoje činnosti v zahraničí.

Komisia už navrhla vytvorenie kolégií orgánov dohľadu na uľahčenie spolupráce medzi orgánmi dohľadu pre banky a poisťovacie spoločnosti pôsobiace v zahraničí. Koordinácia v rámci troch výborov európskych orgánov dohľadu je významným krokom vpred, avšak ani tento nie je bez obmedzení. Komisia upravila mandát týchto výborov, čo zlepší ich efektivitu a účinnosť, zavedie rozhodovanie na základe kvalifikovanej väčšiny a prístup „dodržiavaj alebo vysvetli“. Návrh na lepšie financovanie činností výborov je v súčasnosti predmetom rozhodovania v rozpočtovom orgáne.

Správa skupiny de Larosiére zdôrazňuje existujúce medzery v predchádzaní, riadení a riešení kríz, ako aj ťažkosti spôsobené nedostatočnou spoluprácou, koordináciou, súdržnosťou a dôverou medzi vnútroštátnymi orgánmi dohľadu. Pre podniky predstavuje dodržiavanie viacerých rozdielnych systémov dodatočné administratívne a regulačné bremeno. Komisia súhlasí so zistením skupiny, že nedávna skúsenosť odhalila dôležité nedostatky tak v spôsobe, akým orgány dohľadu vnímajú jednotlivé prípady, ako aj v ich prístupe k finančnému systému ako celku.

Pokiaľ ide o obozretný dohľad na makroúrovni, Komisia obzvlášť víta myšlienku skupiny týkajúcu sa nového európskeho orgánu pod záštitou ECB, Komisie a výborov európskych orgánov dohľadu s cieľom zhromažďovať a posudzovať informácie v súvislosti so všetkými rizikami v sektore ako celku a v rámci všetkých sektorov v oblasti financií. Tento orgán by mal svoje opodstatnenie pri identifikácii systémových rizík na európskej úrovni a vydávaní varovaní v súvislosti s rizikami. Dôležité by boli povinné následné opatrenia a nástroje dohľadu, ako aj možnosť postúpiť otázky mechanizmom včasného varovania na celosvetovej úrovni.

Pokiaľ ide o dohľad nad jednotlivými spoločnosťami, skupina navrhla vytvorenie európskeho systému pre finančný dohľad (ESFS). V prvej fáze by došlo k posilneniu troch výborov európskych orgánov dohľadu, ako aj vnútroštátnych orgánov dohľadu, a zaviedol by sa lepšie harmonizovaný súbor právomocí dohľadu a sankčných systémov. V druhej fáze by sa výbory transformovali do orgánov vykonávajúcich určité úlohy na európskej úrovni a pokiaľ ide o každodenný dohľad nad jednotlivými spoločnosťami, by túto činnosť zverili kolégiám orgánov dohľadu a vnútroštátne orgány dohľadu. Kvôli ďalšej konsolidácii ESFS by bolo potrebné vykonať prieskum po troch rokoch.

Komisia súhlasí so zistením skupiny, že štruktúra existujúcich výborov, ktorých úloha dosiahla limit, pokiaľ ide o to, čo je právne možné, nie je dostatočná na zabezpečenie finančnej stability v EÚ a jej členských štátoch, a že neúčinnosť súčasnej štruktúry je potrebné vyriešiť čo najrýchlejšie. Komisia je takisto toho názoru, že systém, ktorý kombinuje určité centralizované záruky na európskej úrovni s uchovaním jasnej úlohy vnútroštátnych orgánov dohľadu, ktoré sú najbližšie ku každodennému fungovaniu podnikov, má výhody.

Komisia je toho názoru, že sú potrebné naliehavé opatrenia a predloží návrhy na urýchlenie implementácie zistení skupiny. Kombináciou oboch uvedených fáz navrhnutých skupinou by malo byť možné dosiahnuť rýchlejší pokrok v súvislosti so zlepšením kvality a súdržnosti dohľadu v Európe, ako aj v súvislosti s transformáciou troch existujúcich výborov na orgány v rámci európskeho systému pre finančný dohľad. Mala by sa preskúmať uskutočniteľnosť kombinácie jedného alebo viacerých týchto orgánov s cieľom zabezpečiť maximálnu súdržnosť dohľadu a zvýšiť konzistenciu a interakciu medzi odborníkmi pre dohľad nad bankami, poisťovňami a trhmi.

Orgány by mohli byť poverené dohľadom a hlavnými rozhodovacími právomocami týkajúcimi sa kolégií orgánov dohľadu v cezhraničných skupinách; zabezpečovaním

súdržnosti a osvedčených postupov stanovením spoločných vysokých noriem a poskytnutím spoločnej interpretácie požiadaviek pre činnosti dohľadu; a kľúčovou úlohou v mechanizmoch včasného varovania a krízového manažmentu v spolupráci s orgánom zriadeným pre dohľad nad všetkými činnosťami.

Vychádzajúc z odporúčaní skupiny de Larosière, Komisia teraz pokročí v príprave návrhov na zriadenie nového európskeho systému pre finančný dohľad. Komisia vychádzajúc zo stanovísk členských štátov, existujúcich výborov, ECB, Európskeho parlamentu a ďalších zainteresovaných strán vypracuje svoje návrhy na základe posúdenia vplyvu v súlade so zásadami lepšej regulácie.

Na dosiahnutie zodpovedných a spoľahlivých finančných trhov v budúcnosti Komisia navrhne ambiciózny nový program reformy s piatimi hlavnými cieľmi:

- (1) Poskytnúť EÚ **rámec pre dohľad**, na základe ktorého sa včas zistia možné riziká, rámec, ktorý sa bude týmito rizikami účinne a včas zaoberať a ktorý vyrieši problém komplexných medzinárodných finančných trhov. Komisia predloží do konca mája 2009 **balík opatrení pre európsky finančný dohľad**, o ktorom sa rozhodne na júnovom zasadnutí Európskej rady. So zmenami v právnych predpisoch na uvedenie týchto návrhov do platnosti sa bude pokračovať na jeseň a tieto by sa mali prijať včas, aby obnovené opatrenia dohľadu boli vytvorené a fungovali počas roku 2010. Balík opatrení bude zahŕňať dve zložky:
 - Pokiaľ ide o obozretný dohľad na makroúrovni, opatrenia na zriadenie **európskeho orgánu** pre dohľad nad stabilitou **finančného systému ako celku**.
 - Pokiaľ ide o obozretný dohľad na mikroúrovni, návrhy týkajúce sa štruktúry **európskeho systému pre finančný dohľad**.
- (2) Vyplniť medzery tam, kde európska alebo vnútroštátna **regulácia** nie je dostatočná alebo kompletná, pričom sa bude vychádzať z prístupu „bezpečnosť na prvom mieste“. Komisia navrhne:
 - Komplexný legislatívny nástroj, ktorým sa stanovia regulačné normy a normy pre dohľad nad **hedžingovými fondmi, súkromným kapitálom** a ďalšími systémovo významnými hráčmi na trhu (apríl 2009)
 - Bielu knihu o **nástrojoch včasného zásahu** na predchádzanie krízam (jún 2009)
 - Na základe správy o **derivátoch** a iných komplexných štruktúrovaných produktoch (jún 2009) vhodné iniciatívy na zvýšenie transparentnosti a zabezpečenie finančnej stability
 - Legislatívne návrhy na zvýšenie kvality a kvantity **opatrného kapitálu pre činnosti týkajúce sa obchodných kníh** a riešenie komplexnej sekuritizácie (jún 2009), ako aj riešenie rizika likvidity a nadmerného pákového efektu (jeseň 2009)
 - Otvorený program opatrení na vytvorenie **oveľa súdržnejšieho súboru pravidiel dohľadu** (začne sa v roku 2009)
- (3) S cieľom zabezpečiť, aby európski **investori, spotrebitelia a MSP mali dôveru, pokiaľ ide o ich úspory**, prístup k úverom a ich práva, pokiaľ ide o finančné

produkty, Komisia navrhne:

- Oznámenie o **retailových investičných produktoch** na posilnenie efektivity záruk v oblasti marketingu (apríl 2009)
- Ďalšie opatrenia na posilnenie **ochrany bankových vkladateľov, investora a poisteného** (jeseň 2009)
- Opatrenia týkajúce sa **zodpovedného poskytovania úverov** a vypožičiavania (jeseň 2009)

(4) **Zlepšiť riadenie rizík** vo finančných spoločnostiach a zosúladiť **platobné stimuly** s udržateľným výkonom. Z tohto dôvodu Komisia:

- Posilní svoje odporúčanie z roku 2004 týkajúce sa **odmeňovania vedúcich pracovníkov** (apríl 2009)
- Navrhne nové odporúčanie týkajúce sa **odmeňovania v sektore finančných služieb** (apríl 2009), po ktorom bude nasledovať legislatívny návrh na začlenenie schém odmeňovania do rámca rozsahu obozretného dohľadu (jeseň 2009)

(5) Zabezpečiť **efektívnejšie sankcie** proti porušeniam na trhu. Z tohto dôvodu má Komisia v úmysle:

- Preskúmať **smernicu o zneužívaní trhu** (jeseň 2009)
- Predložiť návrhy týkajúce sa spôsobu, akým by bolo možné **sankcie** posilniť harmonizovaným spôsobom a spôsobu, akým by ich bolo možné lepšie uplatňovať (jeseň 2009)

Komisia vyzýva, aby jarné zasadnutie Európskej rady túto reformu schválilo pred samitom krajín G-20 v Londýne. Bude to dôkaz ochoty a záväzku Európskej únie prijať ambiciózne opatrenia na implementáciu akčného plánu prijatého krajinami G-20 vo Washingtone. Európsky parlament a Rada by mali byť vyzvaní, aby náležite uprednostnili nadchádzajúce návrhy Komisie.

3. PODPORA REÁLNEJ EKONOMIKY

Celosvetové hospodárstvo sa nachádza uprostred najhoršej recesie za posledné desaťročia. Svetový obchod rapídne spomalil. Koncom roka 2008 sa priemyselná produkcia značne znížila. Spojené štáty aj Japonsko zaznamenali výrazný pokles HDP, zatiaľ čo Čína zaznamenala svoj najnižší rast od roku 2001 odrážajúci významný pokles na svetovom trhu.

Hospodárstvo EÚ sa nevyhlo tomuto celosvetovému poklesu. Eurozóna aj EÚ sú v súčasnosti vo vážnej recesii. Výkon vo výrobe a stavebníctve bol obzvlášť silno postihnutý s odhadovanou celoročnou stratou 150 miliárd EUR. Iba produkcia v automobilovom sektore sa znížila o 32,3 %, čo viedlo k zhoršeniu situácie v mnohých ďalších sektoroch. Vývoz spracovateľského priemyslu EÚ do krajín mimo EÚ poklesol o 5,8 % v novembri/decembri 2008 a obchod v rámci EÚ bol o 13,7 % nižší ako v predchádzajúcom roku.

Avšak zatiaľ čo sa očakáva, že v roku 2009 sa reálne HDP zníži o takmer 2 %³, v roku 2010 by sa malo postupne obnoviť na hodnotu približne ½ % čiastočne vďaka účinkom politických opatrení prijatých na európskej a vnútroštátnej úrovni v rámci Plánu pre obnovu hospodárstva Európy (EERP).

3.1. Implementácia Plánu hospodárskej obnovy Európy

V decembri 2008 bol na základe návrhov Komisie schválený ambiciózny Plán hospodárskej obnovy Európy (EERP). Jadrom plánu je kombinované úsilie o poskytnutie okamžitej fiškálnej podpory pre hospodárstvo Európy a súčasné orientovanie týchto investícií na posilnenie európskeho hospodárstva, aby mohlo čeliť dlhodobým výzvam v budúcnosti. Uznáva sa, že kvôli prepadu dopytu v súkromnom sektore sa úloha verejných výdavkov stala v krátkodobom horizonte ešte významnejšou.

Vplyv EERP v plnej miere bude zrejmý až v nadchádzajúcich mesiacoch, avšak prvotné signály sú pozitívne tak, pokiaľ ide o objem stimulov, ako aj smerovanie reformy. Väčšina členských štátov už prijala alebo oznámila prijatie fiškálnych stimulačných opatrení. V období 2009 a 2010 fiškálna politika poskytuje podporu pre hospodárstvo v rozsahu 3,3 % HDP, čo predstavuje viac ako 400 miliárd EUR, potenciálne obrovská podpora pre rast a zamestnanosť v rámci EÚ.

Veľký podiel tejto podpory pochádza z činnosti automatických stabilizačných prvkov, ktoré sú v EÚ obzvlášť silné. Tento podiel takisto pochádza z diskrečných balíkov fiškálnych stimulov členských štátov v rozsahu 1,2 % HDP v súlade s EERP, hoci sa rozsah, pokiaľ ide o fiškálny manévrovací priestor jednotlivých členských štátov, značne líši. Ďalšia suma vo výške 30 miliárd EUR alebo 0,3 % HDP bola vymedzená zo zdrojov EÚ⁴. Komisia navrhla ciele investície vo výške 5 miliárd EUR na riešenie výzvy v oblasti energetickej bezpečnosti a na zavedenie vysokorychlostného internetu vo vidieckych spoločnostiach a takisto navýšenie dodatočných zálohových platieb v rámci kohéznej politiky vo výške 11 miliárd EUR, z ktorých 7 miliárd EUR určila pre nové členské štáty. Okrem toho Európska investičná banka (EIB) zvýšila svoje možnosti poskytovania úverov pre MSP o 15 miliárd EUR.

Väčšina opatrení prijatých členskými štátmi je dobre orientovaná na stimuláciu dopytu: podpora domácností, podnikov a zamestnania priamo zvyšujúca dopyt prostredníctvom verejných investícií a modernizácie infraštruktúry (podrobnosti pozri v prílohe II). A väčšina týchto opatrení je v súlade s dlhodobými cieľmi identifikovanými v odporúčaní špecifických pre každú krajinu v rámci Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť – ako napr. budovanie vedomostnej základne Európy, podpora energetickej bezpečnosti a prispôsobenie sa nízkouhlíkovému hospodárstvu.

Efektívna a rapídna implementácia týchto opatrení bude veľmi dôležitá a bude musieť byť doplnená o opatrenia na zlepšenie podnikateľských podmienok. EÚ má veľký záujem o zachovanie silnej a konkurencieschopnej priemyselnej základne pri prechode na znalostné a nízkouhlíkové hospodárstvo. Vzhľadom na komplexný charakter modernej priemyselnej výroby, úspory z rozsahu a príležitosti pre diverzifikáciu, ktoré jednotný trh ponúka, vypracovala EÚ v posledných rokoch politiku horizontálnej pomoci pre priemysel. Na úrovni

³ Podľa januárových predpovedí Komisie.

⁴ Vrátane niekoľkých verejno-súkromných partnerstiev.

EÚ a na vnútroštátnej úrovni to znamená, že výskum a vývoj, inovácie, nové a environmentálne technológie, ako aj odborné vzdelávanie môžu byť financované v rámci opatrení na podporu a rozvoj. Tieto horizontálne opatrenia je možné implementovať v rozličných sektoroch hospodárstva EÚ, ako to bolo nedávno vysvetlené v rámci dokumentu EÚ pre automobilový priemysel, ktorý vydala Komisia 25. februára⁵.

Členské štáty takisto uprednostňujú potreby MSP kvôli ich značnému príspevku k celkovej zamestnanosti v EÚ a sú vyzývané, aby urýchlili implementáciu zákona o drobnom podnikaní. Komisia čoskoro predloží legislatívny návrh na efektívnejšie riešenie otázky oneskorených platieb. Okrem toho by sa mal v plnej miere využiť potenciál lepšej regulácie, najmä prostredníctvom zníženia administratívneho bremena.

Opatrenia na zvýšenie znalostí, podporu investícií v oblasti výskumu, podporu podmienok pre inovácie, rozšírenie vysokorýchlostného internetu, obnovu existujúcej dopravnej a energetickej infraštruktúry aj prostredníctvom zvýšeného využívania verejno-súkromných partnerstiev, zdokonalenie energetickej účinnosti a zvýšenie podielu obnoviteľnej energie všetky zapadajú priamo do cieľov EERP. Týmto opatreniam pomôže rýchle prijatie navrhovaných úprav legislatívy kohéznej politiky. Členským štátom sa odporúča v plnej miere využiť možnosti, ktoré ponúkajú tieto úpravy, s cieľom urýchliť kľúčové investície.

Veľmi dôležité bude pochopenie a riadenie dlhodobého dopadu krízy na verejné financie a riadenie následkov na dôchodkový systém a systém zdravotnej starostlivosti. Len čo to hospodárske podmienky umožnia, rozpočtové deficity by sa mali vrátiť do pozícií, ktoré sú konzistentné s potrebou na zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií, najmä so zreteľom na budúce náklady vyplývajúce zo starnúcej populácie. Dlhodobá udržateľnosť by mala byť zabezpečená v rámci Paktu stability a rastu.

Niektoré členské štáty sú v súčasnosti v procese znižovania svojich rozpočtových deficitov, aby tak znížili svoju závislosť od externých tokov úverov. Po včasnej podpore poskytnutej Maďarsku a Lotyšsku bol posilnený podporný nástroj strednodobej pomoci platobnej bilancie v členských štátoch mimo eurozóny.

EERP je počas súčasnej krízy súčasťou Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť. EERP poskytuje správnu rovnováhu medzi okamžitým stimulačným opatrením a potrebnou dlhodobou perspektívou. Preto by Európa mala z krízy vyjsť lepšie pripravená čeliť výzvam svetového hospodárstva zameraného na nízkouhlíkové hospodárstvo a inovačné činnosti.

Komisia bude spolu s členskými štátmi úzko monitorovať vplyv prijatých opatrení a informovať o dosiahnutom pokroku pred júnovým zasadnutím Európskej rady.

3.2. Jednotný trh ako páka pre obnovu

Úspešná hospodárska obnova Európy bude závisieť od našej schopnosti využiť vnútorné aj celosvetové trhy. Jednotný trh predstavuje hnací motor hospodárskej a sociálnej prosperity a tvorby pracovných miest v EÚ⁶. Jednotný trh ponúka úspory z rozsahu, efektívne zisky

⁵ KOM(2009) 104, 25.2.2009.

⁶ Vďaka jednotnému trhu sa zvýšil blahobyt EÚ medziročne o 2,15 % HDP EÚ a vytvorilo sa 2,75 miliónov nových pracovných miest v období rokov 1992 až 2006. Vnútorný trh EÚ vzrástol v pomere k HDP o 30 % v období rokov 1995 až 2005.

a príležitosť spojiť kapacity EÚ. Ak bude úzko koordinovaný na európskej úrovni, môže sa stať jedným z kľúčových motorov pre obnovu.

Komisia, pomáhajúc pri koordinácii reakcie na krízu, zabezpečila, že pri navrhovaní opatrení na podporu dopytu môžu členské štáty v plnej miere využiť flexibilitu, ktorá je dostupná v rámci platných pravidiel Spoločenstva. Využívanie zrýchleného postupu verejného obstarávania znamená, že zmluvy o verejných investíciách je možné podpísať do jedného mesiaca. Dočasný rámec opatrení štátnej pomoci pomáha spoločnostiam získať prístup k financiám napriek reštriktívnemu poskytovaniu úverov zo strany bánk. Členské štáty môžu poskytnúť doplnkové poistenie vývozných úverov prostredníctvom verejných subjektov v prípade, že takéto poistenie už nie je dostupné zo súkromného sektora z dôvodu finančnej krízy.

EÚ musí zároveň pokračovať vo svojej práci na zlepšovaní podnikateľského prostredia s cieľom podporiť malé a stredné podniky, ktoré pravdepodobne prevezmú vedúce postavenie po nastolení obnovy. Komisia nedávno predložila návrhy na zníženie účtovného zaťaženia mikropodnikov s potenciálnou úsporou pre oblasť podnikania vo výške približne 6 miliárd EUR⁷ a aj naďalej bude starostlivo zvažovať bremeno nových iniciatív. Včasná transpozícia smernice o službách tento rok poskytne ďalšie prostriedky na podporu novej hospodárskej činnosti a príležitostí v oblasti zamestnania.

Podpora výhod jednotného trhu a podpora rovnakých hodnôt mimo Európy poskytne EÚ jedinečný odrazový mostík pre návrat k rastu. Protekcionizmus a uchýľovanie sa k vnútroštátnym trhom môže viesť iba k stagnácii, hlbšej a dlhšej recesii a k strate prosperity.

V opatreniach členských štátov na riešenie krízy musí byť zohľadnený rozmer jednotného trhu. Väčšina členských štátov, ak nie všetky, uskutočnia zásahy počas tejto krízy v snahe podporiť hospodársku aktivitu na svojom území. Inteligentné využitie vnútroštátnych pák v európskom kontexte je najlepším spôsobom na zabezpečenie toho, aby boli opatrenia účinné.

Vnútroštátne opatrenia môžu byť najefektívnejšie, ak členské štáty prijímajú opatrenia s vedomím, že sú súčasťou jednotného trhu. Komisia je pripravená v spolupráci s členskými štátmi poskytovať pomoc, pokiaľ ide o navrhovanie a implementáciu konkrétnych opatrení, podporu výmeny osvedčených postupov a vzájomnú výmenu skúseností v tejto oblasti politiky. Táto koordinácia môže zabezpečiť, aby sa pozitívne vedľajšie účinky využili čo najviac. K tomu by mala patriť výmena informácií týkajúcich sa prijatých opatrení, ako aj spoločné posúdenie vplyvu týchto opatrení. V prílohe III je uvedené ďalšie usmernenie o tom, ako môžu členské štáty navrhnúť opatrenia pre obnovu, aby zabezpečili súlad s najrelevantnejšími právnymi predpismi Spoločenstva.

3.3. Obnova európskeho hospodárstva po skončení krízy

To, že táto dvojnásobná kríza – finančná a hospodárska – veľmi trápi európske domácnosti a podniky, je nespochybniteľné. Cesta k obnove bude postupná a bude si vyžadovať značnú mobilizáciu úsilia zo strany všetkých zainteresovaných strán na urýchlenie implementácie štrukturálnych reforiem v rámci Lisabonskej stratégie. Spojením našich snáh a čo najlepším využitím našich konkurenčných výhod, najmä nášho jednotného trhu, môžeme zabezpečiť, aby Európa prekonala túto recesiю čo najsôr.

⁷ KOM(2009) 83, 26.2.2009.

Pri striktnom dodržiavaní našich spoločných zásad a našich dlhodobých politických cieľov pripraví opatrenia, ktoré v súčasnosti prijímame na prekonanie súčasnej krízy, základ pre hladký prechod na európske hospodárstvo budúcnosti. Obzvlášť by sme mali zachovať tempo našich snáh v súvislosti s prechodom na nízkouhlíkové hospodárstvo. Keď dôjde k zlepšeniu, environmentálne technológie a produkty by mali dominovať na trhu. Teraz sa musíme zaoberať tým, ako zlepšiť štruktúry v súvislosti s obnovou: podniky sa budú reštrukturalizovať, niektoré diverzifikujú svoje činnosti a niektoré možno opustia trh. Proces vrátenia znárodnených spoločností do súkromného vlastníctva a vo všeobecnosti vrátenie úrovne zásahu štátu v našich hospodárstvach do normálnych úrovní si bude vyžadovať opatrné riadenie. Politika hospodárskej súťaže Spoločenstva môže podporiť tento významný proces a nasmerovať ho k otvoreným, účinným a inovatívnym výsledkom.

Skúsenosti z tejto krízy bude takisto potrebné zohľadniť pri obnove európskeho programu štrukturálnej reformy. Vychádzajúc z nedávnej skúsenosti má Komisia v úmysle začať diskusiu o integrovaných usmerneniach pre rast a zamestnanosť v rámci Lisabonskej stratégie, ktoré usmernia členské štáty a Spoločenstvo pri príprave svojich programov štrukturálnej reformy.

Komisia bude úzko spolupracovať s členskými štátmi a ďalšími zainteresovanými stranami na Lisabonskej stratégii na tom, aby sa výsledok tejto diskusie zohľadnil v návrhu Lisabonskej stratégie po roku 2010. Tento proces sa začne všeobecným preskúmaním revidovanej Lisabonskej stratégie počas švédskeho predsedníctva počas prípravy rozhodnutí, ktoré sa príjmu na jar 2010 počas španielskeho predsedníctva.

Vplyv EERP bude v plnej miere zrejmý až v nadchádzajúcich mesiacoch, avšak prvotné signály sú pozitívne, pokiaľ ide o objem stimulov, ako aj smerovanie reforiem:

- Väčšina členských štátov už prijala alebo oznámila prijatie fiškálnych stimulačných balíkov, čím splnili celkový cieľ vo výške 1,5 % HDP Únie. Vzhľadom na vplyvy automatických stabilizačných prvkov sa na obnovu poskytla fiškálna podpora vo výške približne 3,3 % HDP. To predstavuje viac ako 400 miliárd EUR, čo je obrovský stimul pre rast a zamestnanosť.
- Väčšina opatrení členských štátov je cielená na stimuláciu dopytu a je v súlade s dlhodobými cieľmi, ako napr. zvyšovanie znalostí, zvyšovanie investícií do inovácií, podpora vysokorýchlostného internetu, obnova existujúcej dopravnej a energetickej infraštruktúry.
- Komisia ubezpečila členské štáty, že pri navrhovaní opatrení na podporu dopytu môžu v plnej miere využiť flexibilitu, ktorá je dostupná v rámci pravidiel Spoločenstva. Komisia napríklad nedávno predložila usmernenie týkajúce sa opatrení pre automobilový priemysel s cieľom pomôcť členským štátom pri poskytovaní podpory na reštrukturalizáciu tohto sektora.
- Vďaka jednotnému trhu budú všetky členské štáty čerpať výhody priamo a nepriamo z objednávok tovaru a služieb, ktoré sú výsledkom tohto stimulačného balíka. Členské štáty by mali obzvlášť dávať pozor na maximalizáciu pozitívnych vedľajších účinkov jednotného trhu, ktorý je a zostane hnacím motorom hospodárskej a sociálnej prosperity a tvorby pracovných miest v EÚ.

Preto by členské štáty mali vypracovať svoje opatrenia na podporu reálneho hospodárstva v súlade s týmito **zásadami**:

- udržať **otvorenosť** v rámci vnútorného trhu a naďalej odstraňovať bariéry a vyhýbať sa vytváraniu nových bariér,
- zabezpečiť **nediskrimináciu** tým, že sa s tovarom a službami s pôvodom v iných členských štátoch bude zaobchádzať v súlade s pravidlami EÚ a zásadami vyplývajúcimi zo zmluvy,
- zameriavať zásahy na naše **dlhodobé politické ciele**: uľahčiť štrukturálnej zmeny, zvyšovať konkurencieschopnosť z dlhodobého hľadiska a riešiť kľúčové výzvy, ako napr. vybudovanie nízkouhlíkového hospodárstva,
- v plnej miere zohľadniť rozhodujúci význam MSP uplatňovaním zásady „najsť mysliť na malých“,
- vzájomná výmena informácií a osvedčených postupov s cieľom **maximalizovať celkový pozitívny vplyv** prostredníctvom účinkov z rozsahu,
- spájať úsilie a navrhovať opatrenia, aby vytvorili **synergie** s opatreniami prijatými inými členskými štátmi. Výraznejšia spolupráca na európskej úrovni je v tomto ohľade kľúčová,
- zodpovedne využívať flexibilitu, ktorú poskytuje obnovený Pakt stability a rastu, čo umožní čo najskorší **návrat vládneho deficitu na úroveň v súlade s udržateľnými verejnými financiami**, a zároveň rázne riešiť príčiny makroekonomickej nerovnováhy,
- udržať jednotný trh **otvorený pre našich obchodných partnerov** a dodržiavať medzinárodné záväzky, najmä tie, ktoré boli dohodnuté v rámci WTO.
- V súlade s EERP musia v súčasnosti členské štáty zabezpečiť, aby balíky fiškálnych stimulov boli sprevádzané urýchlením štrukturálnych reforiem v oblastiach zdôraznených v odporúčaní špecifických pre každú krajinu v rámci Lisabonskej stratégie. Toto bude najlepším spôsobom, ako zabezpečiť, aby boli v súčasnosti výdavky nákladovo čo najefektívnejšie, viedli k zvýšeniu potenciálneho rastu v budúcnosti a boli čo najmenej škodlivé pre dlhodobú fiškálnu vyhladku v budúcnosti. Pre Európu je takisto nevyhnutné, aby využila príležitosti, ktoré ponúka táto kríza, a aby vyšla z tejto krízy čo najlepšie pripravená čeliť výzvam nového svetového hospodárstva nasmerovaného na znižovanie emisií uhlíka, inovácie, IKT a znalostí.

Komisia bude pravidelne monitorovať dosiahnutý pokrok a včas poskytovať správy pred ďalším zasadnutím Európskej rady. Pri zohľadnení výsledkov EERP má Komisia takisto v úmysle začať s prípravou Lisabonskej stratégie po roku 2010.

4. PODPORA ĽUDÍ V ČASE KRÍZY

Dosah hospodárskeho poklesu na domácnosti a pracovníkov sa v súčasnosti zvyšuje. Situácia na trhu práce sa po pozitívnom vývoji v priebehu posledných rokov rýchle a výrazne zhoršuje. Rast zamestnanosti bude podľa prognóz Komisie v nasledujúcich dvoch rokoch negatívny. Očakáva sa, že nezamestnanosť sa bude prudko zvyšovať. Hoci je situácia v jednotlivých členských štátoch rôzna, celková zamestnanosť sa v tomto roku pravdepodobne zníži o 1,6 %, čo predstavuje približne 3,5 mil. pracovných miest, a nezamestnanosť v EÚ by mohla v roku 2010 dosiahnuť 10 %.

Niektoré zmeny na trhu práce odrážajú vplyv minulých štrukturálnych reforiem, ktoré sa úspešne zrealizovali. Hoci by to malo umožniť rýchlejší pokrok po zotavení hospodárstva, je jasné, že krátkodobé účinky budú bolestivé. Najviac budú pravdepodobne postihnutí mladí ľudia s krátkodobými zmluvami a migrujúci pracovníci.

4.1. Znižovanie nákladov obyvateľstva spojených s krízou

Väčšina členských štátov zaviedla opatrenia v oblasti zamestnanosti a sociálne opatrenia s cieľom podporiť obyvateľstvo a znížiť jeho náklady spojené s krízou. Kým členské štáty zohrávajú poprednú úlohu pri riešení týchto problémov, európske politiky im poskytujú pridanú hodnotu a pomáhajú im pri navrhovaní a vykonávaní účinných reakcií na výzvy v oblasti práce a sociálnej súdržnosti.

Členské štáty zamerali svoje opatrenia na štyri hlavné druhy priorít:

- opatrenia zamerané na **udržanie existujúcich pracovných miest**: krátkodobé pracovné prídavky, znížené príspevky na sociálne zabezpečenie, mzdové dotácie a podpora MSP,
- opatrenia na **zabezpečenie rýchleho začlenenia alebo znovuzачlenenia do trhu práce**: odborná príprava a podpora znevýhodnených ľudí, zmeny v nemocenských dávkach alebo dávkach pre osoby so zdravotným postihnutím a nové pravidlá oprávňujúce poskytovanie podpory v nezamestnanosti,
- opatrenia na **podporu najzraniteľnejších osôb**: zvýšenie minimálneho príjmu/mzdy, rozšírenie krytia alebo trvania dávok v nezamestnanosti, vyššie prídavky na bývanie alebo rodinné prídavky, daňové úľavy alebo oslobodenia od daní a opatrenia proti nadmernej zadlženosti a odňatiu vlastníctva,
- opatrenia na **posilnenie sociálnej ochrany a investície do sociálnej a zdravotnej infraštruktúry**: investície do bývania, nemocníc, primárnej starostlivosti, zariadení dlhodobej starostlivosti a škôl a opatrenia, cieľom ktorých je pomôcť penzijným fondom splniť svoje dlhodobé záväzky.

Dosah krízy na zamestnanosť a sociálnu oblasť sa stále prehľbuje a je závažnejší ako sa očakávalo v čase zavádzania väčšiny prvotných opatrení. Úsilie vynakladané na riešenie nezamestnanosti sa preto ešte musí zvýšiť na všetkých úrovniach a je potrebné prispôbiť a zmodernizovať systém sociálnej pomoci, zdravotnej starostlivosti a verejného zdravia. Podpora príjmov kombinovaná s aktívnymi opatreniami posilní dopyt, uľahčí opätovný návrat do práce a zabráni sociálnemu vylúčeniu.

S cieľom podporiť členské štáty v ich úsilí riešiť krízu a implementovať opatrenia zamerané na obnovu dochádza k posilneniu dostupných finančných nástrojov. Obnovenie **Európskeho fondu na prispôsobenie sa globalizácii**⁸ umožní, aby bol tento fond rýchlo aktivovaný s cieľom podporiť pracovníkov postihnutých výrazným znížením počtu pracovných miest a ich komunity.

Programy **Európskeho sociálneho fondu (ESF)** v súčasnosti podporujú 9 miliónov pracovníkov ročne a len pre rok 2009 je prostredníctvom ESF k dispozícii 10,8 miliárd EUR v grantoch. Fond umožňuje reagovať na potreby vyvolané krízou, ako je zlepšenie

⁸ KOM(2008) 867, 16.12.2008.

zosúladenia dopytu a ponuky pracovných síl, podpora spoločných iniciatív sociálnych partnerov, podpora sociálnej inovácie a partnerstiev v oblasti zamestnanosti, alebo posilnenie služieb verejných úradov práce. Zjednodušenie pravidiel ESF⁹ umožní okamžité zvýšenie preddavkových platieb o 1,8 miliárd EUR. Vo všetkých prípadoch, v ktorých je potrebné prispôbiť programy ESF potrebám krízy, Komisia zabezpečí, aby sa zmeny programov vykonali v najkratšom možnom čase.

Ďalšie opatrenia na podporu zamestnanosti musia byť vytvorené členskými štátmi v spolupráci so sociálnymi partnermi a prispôsobené ich špecifickým hospodárskym podmienkam a situácii na trhu práce, pričom je dôležité, aby zostali v súlade s dlhodobými potrebami štrukturálnych reforiem. Opatrenia by mali uľahčiť dlhodobý proces reštrukturalizácie najpostihnutejších sektorov, zlepšiť ich konkurencieschopnosť a ľudský kapitál. Mali by tiež pomôcť riešiť kľúčové dlhodobé výzvy ako dosah demografického starnutia na ponuku pracovných síl a využiť možnosti nízkouhlíkového hospodárstva.

Komisia bude s cieľom maximalizovať pozitívne účinky opatrení vo viacerých oblastiach a lepšie kolektívne riešiť bezprecedentné výzvy krízy propagovať vzájomné učenie sa a výmenu osvedčených postupov medzi členskými štátmi.

Nasledujúce **prvky** môžu pomôcť členským štátom pri navrhovaní vhodných a účinných opatrení:

- **Udržanie ľudí v zamestnaní**, najmä poskytovaním finančnej podpory na prechodnú flexibilnú organizáciu pracovného času. Prechodné prispôsobenie (skrátene) pracovného času v súlade s potrebami výroby môže byť dôležitým zdrojom flexibility pracovného vstupu. Zabránenie masovému prepúšťaniu môže zmierniť sociálny dosah krízy, ušetriť podnikom značné náklady spojené s prepúšťaním a (opätovným) najímaním pracovníkov a pomôcť vyhnúť sa strate ľudského kapitálu špecifického pre každý podnik. Takéto opatrenie musí byť kombinované s opatreniami na podporu zamestnateľnosti a usmerňovaním ľudí pri hľadaní nových pracovných miest a umožnení, aby pracovníci využili nové príležitosti, ktoré sa objavujú, keď nastane zlepšenie. Tieto opatrenia musia byť koordinované tak, aby sa zabránilo negatívnym účinkom šíriacim sa aj na iné členské štáty.
- **Posilnenie aktivácie a poskytovanie vhodnej podpory príjmov** pre osoby najviac postihnuté hospodárskym poklesom, s plným využitím dávok sociálnej ochrany a v súlade s prístupom flexiistoty. V krajinách, kde je poistenie v nezamestnanosti prísne časovo obmedzené, by sa malo zvážiť dočasné rozšírenie jeho poskytovania a/alebo posilnenie ustanovení týkajúcich sa minimálnych príjmov. V súlade so stratégiou aktívneho začleňovania by mali byť zachované stimuly návratu do práce a podporované zraniteľné skupiny obyvateľstva.
- **Investovanie do rekvalifikácie a zvyšovania zručností**, najmä pre pracovníkov s krátkodobými zmluvami a v odvetviach, ktoré sú v poklese. Uprednostňované by mali byť školenia zamerané na budúce potreby trhu práce, ako sú tzv. „zelené pracovné miesta“. Malo by sa preto podporovať predvídanie budúcich potrieb zručností. Služby zamestnanosti by mali byť posilnené, aby boli schopné lepšie zvládnuť zvyšujúcu sa nezamestnanosť.
- **Zmiernenie priameho dosahu finančnej krízy na jednotlivcov prostredníctvom**

⁹ KOM(2008) 813, 26.11.2008.

špecifických opatrení proti nadmernej zadlženosti a na udržanie prístupu k finančným službám. V krajinách s väčšími vopred financovanými schémami v dôchodkových systémoch bude mať obnova dôchodkových fondov zásadný význam pre ochranu terajších a budúcich príjmov dôchodcov.

- **Zabezpečenie voľného pohybu pracovníkov** v rámci jednotného trhu bude zdrojom nových príležitostí. Môže pomôcť riešiť pretrvávajúce nesúlad medzi ponukou zručností a potrebami trhu práce, dokonca aj v čase hospodárskeho poklesu. V tejto súvislosti slúži smernica o vysielaní pracovníkov na uľahčenie voľného pohybu pracovníkov v rámci cezhraničného poskytovania služieb, pričom účinne chráni proti sociálnemu dumpingu. Komisia bude spolupracovať s členskými krajinami a sociálnymi partnermi na spoločnej interpretácii tejto smernice, aby sa zabezpečilo, že jej uplatňovanie v praxi – najmä administratívna spolupráca medzi členskými štátmi – prebieha tak, ako sa zamýšľalo.
- Zváženie **podporných opatrení**, ako napríklad zníženie nemzdových nákladov pre nízkokvalifikovaných pracovníkov. Vývoj miezd a fiškálne opatrenia by mali brať do úvahy konkurenčnú pozíciu a rast produktivity príslušného členského štátu.
- Poskytovanie dostatočnej podpory na riešenie **nezamestnanosti mládeže** a predčasného ukončenia školskej dochádzky. Výpadky vo vzdelávaní alebo zamestnaní v priebehu mladosti môžu mať trvalé následky. Členské štáty by sa mali pripraviť na vzrast dopytu po **vzdelávaní a odbornej príprave** a posilniť ho, keďže študenti v súčasnosti pokračujú v štúdiu a nezamestnaní pracovníci sa snažia rekvalifikovať. V tomto ohľade je už možné predvídať budúci rast trhu práce v oblastiach ako sú tzv. „zelené pracovné miesta“.
- Začlenenie opatrení zameraných na revíziu právnych predpisov týkajúcich sa ochrany zamestnania do **prístupu flexiistoty**, ktorý zahŕňa všetky jej súčasti, s cieľom zmenšiť segmentáciu a zlepšiť fungovanie trhov práce.

4.2. Európsky samit o zamestnanosti

Európsky prístup môže znamenať pridanú hodnotu pre úsilie členských štátov vyriešiť problémy zamestnanosti a súčasne sa vyhnúť rušivým účinkom. Európsky samit o zamestnanosti, ktorý sa bude konať v máji, poskytne príležitosť zhodnotiť vývoj situácie a dohodnúť sa na ďalších konkrétnych opatreniach. Na jeho príprave budú spolupracovať aj sociálni partneri a bude stavať na pokroku, ktorý sa v priebehu minulého roku dosiahol v rámci obnoveného sociálneho programu.

Samit by mal viesť k dosiahnutiu troch cieľov:

- Mal by pomôcť urýchliť obnovu zameraním sa na štrukturálnu reformu na vytvorenie flexibilnejších, bezpečnejších a inkluzívnejších trhov práce.
- Mal by viesť k dohode o spoločnom prístupe zameranom na zníženie sociálneho dosahu krízy.
- Mal by viesť k novému konsenzu so sociálnymi partnermi a zainteresovanými stranami o tom, ako sa budú modernizovať sociálne politiky k vzájomnému prospechu zamestnancov aj zamestnávateľov.

Osobitný dôraz by sa mohol klásť na opatrenia na boj s nezamestnanosťou, s dôrazom na integráciu mladších a zraniteľnejších pracovníkov do trhu práce. Na samite by sa malo

preskúmať, ako môžu politiky EÚ lepšie podporiť úsilia členských štátov, najmä pri riešení štrukturálnych nedostatkov trhov práce v súlade s odporúčaniami lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť.

Samit bude pripravený spolu so sociálnymi partnermi a konzultácie budú vedené so všetkými zainteresovanými stranami. S cieľom získať vstupné informácie k témam a možným výsledkom samitu Komisia zorganizuje sériu seminárov v mnohých členských štátoch, na ktorých budú spolupracovať Európsky parlament, sociálni partneri, mimovládne organizácie a občianska spoločnosť. Toto doplní prebiehajúce výmeny, ktoré Komisia realizuje s členskými štátmi a sociálnymi partnermi v rámci európskeho sociálneho dialógu. Tento rozsiahly a otvorený prípravný proces by mal slúžiť ako pevný základ pre vybudovanie ambiciózneho konsenzu týkajúceho sa viacerých konkrétnych výsledkov v máji.

5. PODPORA GLOBÁLNEHO OŽIVENIA HOSPODÁRSTVA: EURÓPSKY PRÍSPEVOK K SAMITU G-20

Kríza ma globálny rozmer. Rozsah a rýchlosť, s akými otras v jednom systémovo dôležitom finančnom trhu ovplyvnil finančný systém a rozšíril sa do reálnych hospodárstiev na celom svete, ukázali, že svet sa stáva čoraz viac vzájomne prepojeným.

EÚ zohrávala vedúcu úlohu pri budovaní povedomia, že je potrebné hľadať riešenia na globálnej úrovni. Na základe iniciatívy EÚ bol na samite G-20, ktorý sa konal vo Washingtone v novembri 2008, prijatý akčný plán na obnovu medzinárodnej finančnej štruktúry a na jej zosúladenie s realitou globalizácie.

EÚ musí na samite G-20, ktorý sa bude konať v Londýne 2. apríla, aj naďalej vystupovať jednotne. Môžeme byť v tejto úlohe silným a vplyvným partnerom vďaka našim dlhotrvajúcim a úspešným skúsenostiam s integráciou regionálnych trhov a účinným budovaním inštitúcií.

Keďže vykonávanie Plánu hospodárskej obnovy Európy nabera na intenzite v súvislosti s ambicióznou reformou európskych finančných trhov, Európska únia má obzvlášť dobré predpoklady zaujať vedúcu úlohu pri navrhovaní konkrétnych riešení, ktoré môžu viesť k dosiahnutiu účinných výsledkov na globálnej úrovni.

Toto úsilie by malo byť v súlade s potrebou globálnych riešení v oblasti zmeny klímy. Prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo by mal vytvoriť nové možnosti rastu nielen v Európe ale aj na celom svete. Na londýnskom samite by sa preto mal zovu potvrdiť záväzok k ambicióznemu globálnemu výsledku rokovaní OSN o zmene klímy, ktoré sa budú konať v Kodani v decembri 2009.

Mali by sme tiež zabezpečiť, aby sa na londýnskom samite jasne deklarovala potreba udržať globálne trhy otvorené. Aj keď je všeobecne uznávané, že skúsenosti z minulosti ukázali, aké katastrofálne účinky môže mať protekcionizmus v období poklesu, domáce tlaky na uplatňovanie reštriktívnych opatrení môžu byť silné. Na zvrátenie týchto hrozieb je nevyhnutný jednoznačný odkaz.

Potenciálne kandidátske krajiny EÚ a ich susedné štáty tiež pociťujú dosah krízy. Komisia sa naďalej zaväzuje spolupracovať s európskymi a medzinárodnými finančnými inštitúciami pri podpore ich ekonomickej stability a rozvoja. Komisia uvítala akčný plán vypracovaný Európskou bankou pre obnovu a rozvoj (EBRD), Európskou investičnou bankou a Svetovou

bankou na podporu a posilnenie bánk a na podporu poskytovania úverov v niektorých hospodárstvach strednej a východnej Európy.

Vzhľadom na ďalekosiahle dôsledky globálnej krízy a z nej vyplývajúci pokles v rozvojových krajinách je potrebné dodržať naše záväzky pomôcť im prekonať krízu a dostať sa z chudoby do udržateľného rastu. Na globálne oživenie v udržateľne otvorenom hospodárstve je nevyhnutné podporiť ich pri dosahovaní rozvojových cieľov tisícročia.

EÚ musí rešpektovať svoje záväzky spojené so zámorskou rozvojovou pomocou (ODA), aby sa tieto, spolu s ďalšími dostupnými prostriedkami, mohli použiť na podporu rastu, investícií, obchodu a vytvárania pracovných miest. Prostredníctvom rôznych nástrojov Komisie, členských štátov a Európskej investičnej banky by sa EÚ mala zamerať na činnosti ako je poľnohospodárstvo, zmena klímy a infraštruktúra, kde sa môže dosiahnuť anticyklický účinok. Tieto úsilia by mali byť sprevádzané veľkou zodpovednosťou zo strany rozvojových krajín v zabezpečovaní dobrého makroekonomického a fiškálneho riadenia.

Na **londýnskom samite** by EÚ v súlade so svojimi prebiehajúcimi vnútornými rozhodnutiami mala podporiť dohodu o komplexnom súbore konkrétnych výsledkov. Na tomto samite by sa mali formulovať pevné záväzky k **zlepšeniu globálneho finančného a regulačného systému**, aby všetky relevantné činitele a nástroje podliehali primeranej regulácii a dohľadu, a síce prostredníctvom týchto opatrení:

- **zlepšenie transparentnosti a zodpovednosti:** pravidlá obozretného podnikania v bankovníctve ako aj účtovné štandardy by sa mali zlepšiť zavedením anticyklických mechanizmov a riadnym bilancovaním objektívnej trhovej hodnoty. Kapitálové požiadavky pre banky by mali lepšie odrážať riziká likvidity a vyrovnať stimuly sekuritizácie. Mali by sa zlepšiť riadiace štruktúry Rady pre medzinárodné účtovné štandardy.
- **zlepšenie spoľahlivej regulácie:** regulácia a dohľad, a najmä normy obozretného podnikania Bazilejského výboru, by sa mali rozšíriť na všetky relevantné systémové činitele – hedžingové fondy, súkromné kapitálové fondy a ďalšie neregulované úverové inštitúcie. Ratingové agentúry by mali podliehať prísnyim požiadavkám na zabezpečenie kvality a transparentnosti ratingov a na vylúčenie konfliktu záujmov. Politiky odmeňovania by sa mali prepracovať tak, aby bránili prílišnému krátkodobému prijímaniu rizík a podliehali dohľadu.
- **podpora integrity finančných trhov:** mal by sa vytvoriť zoznam nespolupracujúcich krajín a prijať spoločný súbor opatrení voči nim v oblastiach dohľadu, boja proti praniu špinavých peňazí, financovania terorizmu a zdaňovania. Je potrebné odradiť banky od operácií v zahraničí¹⁰ sprísnením pravidiel obozretného podnikania a transparentnosti. Pravidlá držby a prevodu sprostredkovaných cenných papierov by sa mali zosúladiť na globálnej úrovni.
- **posilnenie medzinárodnej spolupráce v oblasti dohľadu:** mali by sa zriadiť globálne kolégiá orgánov dohľadu a mali by sa im poskytnúť právomoci potrebné na ich účinné pôsobenie. Medzi orgánmi dohľadu by mala prebiehať výmena osvedčených postupov a snaha o ich globálne zosúladenie.

¹⁰ Komisia čoskoro predloží návrhy týkajúce sa výmeny informácií a transparentnosti v daňových záležitostiach v rámci EÚ a s tretími krajinami.

- Pred samitom, ktorý sa bude konať 2. apríla, by sa **Fórum finančnej stability** (FSF) malo rozšíriť tak, aby zahrnulo všetky významné rozvíjajúce sa krajiny a Európsku komisiu.
- **reforma riadenia medzinárodných finančných inštitúcií:** na londýnskom samite by sa mal dohodnúť harmonogram ďalších reforiem riadenia Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky. Mal by sa prehodnotiť systém menovaní do riadiacich pozícií v týchto dvoch inštitúciách.
- **Posilnenie Medzinárodného menového fondu:** členské štáty by mali predložiť spoločný príspevok k dočasnému zdvojnásobeniu zdrojov Medzinárodného menového fondu. Medzinárodný menový fond by mal posilniť svoj dohľad prostredníctvom intenzívnejšieho riešenia záležitostí finančného sektora, posilnením multilaterálneho dohľadu a zabezpečením multilaterálnych konzultácií vrátane systematického zvratu globálnej nerovnováhy. Je potrebné posilniť spoluprácu s Fórum finančnej stability a ustanoviť účinné mechanizmy skorého varovania. Členovia FSF a ďalšie systémovo relevantné krajiny by mali byť pravidelne posudzované Medzinárodným menovým fondom a zistené zraniteľné miesta by mali vyústiť do mechanizmov včasného varovania. Reformy by mali zahŕňať vnútorné postupy a zabezpečiť, aby sa kľúčové závery dohľadu Medzinárodného menového fondu poskytli Medzinárodnej menovej a finančnej rade.
- **rozvoj Svetovej banky a regionálnych rozvojových bánk:** banky by mali pružným spôsobom uplatniť nástroje, ktoré majú k dispozícii, aby mohli sústrediť pomoc na zmiernenie vplyvov krízy, najmä pokiaľ ide o zraniteľné skupiny obyvateľstva. Malo by sa zabezpečiť primerané financovanie ich činností.

Samit by mal **podporiť vyrovnaný rast globálnych trhov:**

- **podporou globálneho oživenia prostredníctvom nepretržitej medzinárodnej koordinácie fiškálnych opatrení** a ich reálneho dosahu. EÚ plní svoj záväzok v globálnom úsilí o obnovu rastu. Medzinárodná spolupráca by mala zabezpečiť, že existujúce fiškálne opatrenia sú v súlade s dlhodobou fiškálnou udržateľnosťou. Okrem toho by mali poskytnúť dostatočnú úroveň investícií do dlhodobých politík ako sú inovácia, vzdelávanie, energetická účinnosť a nízkouhlíkové hospodárstvo. Po nástupe oživenia bude možné prejsť k usporiadanému a koordinovanému zvratu makroekonomických stimulov.
- **podporou otvoreného obchodovania** ako doplnku k fiškálnym stimulom. Krajiny G-20 by mali usilovať o ďalšie globálne otvorenie trhu. Skoré uzavretie kola rokovaní v Dauhe na základe už existujúcich rokovacích podkladov o poľnohospodárstve a priemyselných tovaroch je kľúčové. Londýnsky samit by mal opätovne potvrdiť pevný spoločný postoj proti protekcionizmu, v súlade so záväzkom členských štátov zachovať „status quo“, odsúhlaseným vo Washingtone, a s účinným mechanizmom monitorovania stanoveným podľa dohody WTO. Partneri G-20 by mali vyjadriť svoje kolektívne odhodlanie uplatniť tento záväzok na najvyššej politickej úrovni.
- **multilaterálnou iniciatívou zameranou na financovanie obchodu**, ktorá by posilnila úsilie skupiny Svetovej banky a ďalších relevantných multilaterálnych rozvojových agentúr o rozšírenie svojich finančných aktivít.
- **podporou globálneho rozvoja** ako súčasť riešenia globálnej krízy a základu pre mier a stabilitu na celom svete. Londýnsky samit by mal znovu potvrdiť záväzok podporovať

úsilie rozvojových krajín o zabezpečenie hospodárskeho rastu a boj proti chudobe, najmä dosahovaním rozvojových cieľov tisícročia. S cieľom umožniť aktívnu účasť rozvojových krajín na medzinárodnom obchode by krajiny G-20 mali splniť svoje záväzky zamerané na podporu obchodu a poskytnúť najmenej rozvinutým krajinám prístup na svoje trhy bez cla a bez kvót.

6. ZÁVER

Toto oznámenie objasňuje, ako môže EÚ pri riešení finančnej a hospodárskej krízy stavať na krokoch, ktoré sa už vykonali. EÚ v súčasnosti vstupuje do novej fázy realizácie svojho plánu hospodárskej obnovy, ktorá prináša potrebu účinnej koordinácie vykonávaných opatrení, aby sa zabezpečilo ich maximálne využitie na pomoc podnikom, domácnostiam a komunitám v celej Európe. Oznámenie odzrkadľuje diskusie hláv štátov a vlád z 1. marca 2009 a zdôrazňuje, že cesta k obnove bude ľahšia, ak sa opatrenia jedného členského štátu budú vytvárať tak, aby viedli k vzostupu aj v iných štátoch. Účinnou koordináciou sa jednotný trh môže stať odrazovým mostíkom hospodárskej obnovy.

Komisia vyzýva, aby sa na jarnom zasadnutí Európskej rady:

- dohodla potreba nového balíka opatrení na reformu finančného sektora, vrátane nového dozorného rámca pre finančný sektor EÚ, založeného na práci skupiny de Larosiére, a aby sa na základe ďalších návrhov Komisie rozhodlo o hlavných prvkoch tohto nového rámca na júnovom zasadnutí Európskej rady; aby Rada a Európsky parlament boli vyzvaní prednostne prijať návrhy o regulácii finančných služieb, ktoré Komisia v nasledujúcich mesiacoch predloží,
- vyzvali členské štáty, aby prijali potrebné opatrenia na zabezpečenie dlhodobej finančnej stability, akonáhle to dovoľia hospodárske podmienky a v súlade s revidovaným Paktom stability a rastu,
- vyzvali členské štáty, aby urýchlili implementáciu svojich národných plánov obnovy a štrukturálnych reforiem,
- vyzvali členské štáty, aby pri vytváraní a vykonávaní opatrení na posilnenie reálnej ekonomiky uplatňovali spoločné zásady stanovené v oddiele 3.2.
- vyzvali členské štáty, aby účinne podporovali ľudí v čase krízy na základe navrhovaných prvkov činnosti, ktoré sú zhrnuté v tomto oznámení,
- schválil proces prípravy samitu o zamestnanosti, ktorý sa bude konať v máji,
- schválila jednotná európska pozícia pre samit G-20 v Londýne.